

СТАН СФОРМОВАНOSTІ РЕФЛЕКСИВНО-ОЦІННОЇ СКЛАДОВОЇ ІНТЕГРАТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ

Pakhomova N. Condition of formation of reflective and evaluative component of the integration professional training of future speech therapists / N. Pakhomova // Actual problems of the correctional education: Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Issue 5.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 218–227

Пахомова Н.Г. Стан сформованості рефлексивно-оцінної складової інтегративної професійної підготовки майбутніх логопедів. У статті розкрито сутність поняття «інтеграція». Схарактеризована рефлексивно-оцінна діяльність, як основа інтегративної професійної підготовки логопедів. Розглянуті якісні і кількісні показники сформованості рефлексивно-оцінного критерію інтеграції медико-психологічної та педагогічної підготовки. Рефлексивно-оцінний критерій професійної підготовки логопедів представлений як сукупність двох компонентів: корекційно-рефлексивного та рефлексивно-ціннісного. Вивчено стан сформованості рефлексивно-оцінної складової інтегративної професійної підготовки у майбутніх та працюючих логопедів. Результатами дослідження дозволили встановити, що переважна більшість студентів мають низький, а логопеди – низький і середній рівні. Проаналізовано професіограму логопеда. Визначені якісні характеристики особистості. Встановлено, що морально-етичні характеристики спонукають людину до професійної рефлексії та забезпечують психологічний комфорт у процесі корекційної роботи. Обґрунтована необхідність стимулювання позитивної орієнтації на очікуваний результат та успішність корекційної роботи.

Ключові слова: інтеграція медико-психологічної і педагогічної складових, рефлексія, оцінка, критерії і показники сформованості інтегративних знань, професійна підготовка логопеда.

Н.Пахомова. Состояние сформированности рефлексивно-оценочной составляющей интеграционной профессиональной подготовки будущих логопедов. В статье раскрыта сущность понятия «интеграция». Охарактеризована рефлексивно-оценочная деятельность,

как основа интегративной профессиональной подготовки логопедов. Рассмотрены качественные и количественные показатели сформированности рефлексивно-оценочного критерия интеграции медико-психологической и педагогической подготовки. Рефлексивно-оценочный критерий профессиональной подготовки логопедов представлен как совокупность двух компонентов: коррекционно-рефлексивного и рефлексивно-ценностного.

Изучено состояние сформированности рефлексивно-оценочной составляющей интегративной профессиональной подготовки будущих и работающих логопедов. Результаты исследования позволили установить, что подавляющее большинство студентов имеют низкий, а логопеды – низкий и средний уровни. Проанализирована профессиограмма логопеда. Определены качественные характеристики личности. Установлено, что морально-этические характеристики побуждают человека к профессиональной рефлексии и обеспечивают психологический комфорт в процессе коррекционной работы. Экспериментально изучено состояние сформированности рефлексивно-оценочного критерия интеграции составляющих профессиональной подготовки логопедов и определены уровни. Особое внимание уделяется определению и характеристике условиям организации интеграции составляющих профессиональной подготовки в условиях высшего педагогического учебного заведения. Обоснована необходимость стимулирования положительной ориентации на ожидаемый результат и успешность коррекционной работы.

Ключевые слова: интеграция медико-психологической и педагогической составляющих, рефлексия, оценка, критерии и показатели формирования интегративных знаний, профессиональная подготовка логопеда.

Підготовка кваліфікованих і конкурентоспроможних спеціалістів, що є головним завданням сучасної системи професійної освіти та впровадження Болонської системи освіти в Україні, потребує глибокого аналізу рівня фахових знань і умінь майбутніх логопедів з метою їх оптимізації та вдосконалення. Різним аспектам організації корекційно-педагогічної діяльності та проблеми підготовки дефектологів присвячені фундаментальні роботи українських вчених В. Бондаря, І. Дмитрієвої, С. Миронової, Ю. Пінчук, Т. Сак, В. Синьова, Є. Синьової, В. Тарасун, Л. Фомічової, О. Хохліної, М. Шеремет та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, поза увагою дослідників залишається аспект рефлексивної діяльності, як основної умови ефективності корекційного процесу.

У зв'язку з цим, особливого значення набуває вміння рефлексивно-оцінної діяльності логопеда, що забезпечує аналіз готовності до клінічного аналізу патологічних явищ, психолого-педагогічного аналізу особливостей психічного і мовленнєвого

розвитку, ефективність та результативність діагностичної, реабілітаційної, пропедевтичної, корекційної та консультативно-просвітницької діяльності. Складність і багатогранність інтегративної корекційної діяльності зумовлює необхідність детального вивчення вміння рефлексивно-оцінного компоненту фахової діяльності логопедів з метою визначення основних аспектів активізації професійних знань і умінь та вибору ефективних методів та прийомів. Тому *метою* є дослідження стану сформованості вміння рефлексивно-оцінної діяльності як основи успішності корекційно-педагогічного процесу. *Завданнями* є: визначення критеріїв і показників рефлексивно-оцінного компоненту інтегративного корекційно-педагогічного процесу та вивчення його стану сформованості у логопедів.

Термін «інтеграція» у словнику іноземних слів тлумачиться як об'єднання розрізнених частин у єдине загальне ціле. Він стосується різних сфер життя і вживається в різних науках [6]. «Енциклопедія освіти» визначає інтегративний підхід в освіті, як підхід, що веде до інтеграції змісту освіти, тобто доцільного об'єднання його елементів у цілісність, коли результатом інтегративного підходу в педагогіці можуть бути цілісні знання різних рівнів – цілісність знань про дійсність; про природу з тієї чи іншої освітньої галузі, предмета, курсу, розділу, теми [2]. Інтеграція медико-психологічної і педагогічної складових в процесі професійної підготовки логопедів, в контексті нашого дослідження, – це динамічний, безперервний, суперечливий процес, який потребує прогностичного підходу, врахування мотивації та особливостей параметрів знань, виявлення специфіки їх структурування, предметних та інтегрованих знань та передбачає застосування адекватних змісту форм, методів, засобів навчання. Інтеграція педагогічних, психологічних і медичних знань і умінь, як правило, пов'язана з узагальненням, ущільненням, концентрацією, які спричинені необхідністю покращення і полегшення зберігання, передачі, засвоєння і використання цих знань, а також з їх упорядкуванням, класифікацією, систематизацією, взаємопроникненням різних методів пізнання і моделюванням, відтворенням цілісності складно організованих об'єктів.

У сучасній психолого-педагогічній літературі рефлексія визначається як «процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів та станів» [5, с. 667]. Важливим є врахування того факту, що педагогічна рефлексія – це здатність педагога дати собі та своїм вчинкам об'єктивну оцінку, зрозуміти, як його сприймають діти, інші люди, передусім ті, з ким він взаємодіє в процесі педагогічного спілкування (Г. Коджаспіров). Для логопеда, так само як і для дитини, важливо бути зрозумілим, що означає бути визнаним, почутим, сприйнятим. Рефлексія вчителя заснована на процесі взаємовираження, який, на думку Ю. Кулюткіна і Г. Сухобської, передбачає не просто розуміння вчителем внутрішнього світу учня, але й розуміння того, як вона (дитина) розуміє педагога [3, с. 49]. Водночас, осмислення та розуміння майбутнім логопедом самого себе та того, як він у дійсності сприймається та

оцінюється іншими учасниками педагогічного процесу (учнями, колегами, батьками), складає величезний потенціал його особистісно-професійного зростання. Як зазначає О. Федій: «Для того, щоб механізм рефлексії запрацював, учителю необхідно мати певні знання і про дитину, і про себе. Об'єктивну інформацію про власні особистісні якості, професійну майстерність учитель отримує в процесі самодіагностики (самотестування, самоспостереження, самооцінювання тощо)» [7, с. 324].

Головним завданням корекційного педагога є створення загального позитивного емоційного тону та психологічно комфортних умов у процесі корекційної роботи як передумови її успішності і результативності. Рефлексивно-оцінна діяльність передбачає аналіз власних дій і станів, аналіз досвіду інших фахівців, узагальнення досвіду та перенесення найбільш ефективних засобів у практику своєї роботи; нестандартне бачення предмета педагогічної взаємодії, схильність до самостійного набуття знань та потребу у самоаналізі. Саморефлексія допомагає усвідомити свої успіхи та недоліки, стимулює вдосконалення фахової діяльності тощо [4, с. 124].

Вміння та бажання логопеда аналізувати власну корекційну діяльність, прагнення виявляти в ній помилки та недоліки – стають необхідною та достатньою умовою для самостійного оперативного корекційного процесу, професійного зростання та удосконалення. Відтак, розвиток рефлексивного інтегративного мислення є визначальним чинником усієї професійної діяльності.

Для якісної підготовки фахівця педагогічної професії (логопеда) важливо враховувати вимоги професії та особистісні характеристики, що обумовлюють професійні якості та забезпечують ефективність усієї корекційної діяльності. В сучасній психолого-педагогічній науці для висвітлення системи особистісних психологічних характеристик, що забезпечують певну професійну діяльність та окреслюють вимоги до неї, використовується поняття «професіограма» [2, с. 740-742]. Професіограма складається з переліку якостей, бажаних або необхідних для певної професії, та конкретних вимог до цих характеристик. У процесі підготовки логопедів до інтегративної діяльності потрібно орієнтуватися на певний зразок, а саме на професіограму, яка б включала основні характеристики, необхідні для здійснення зазначеної діяльності та вимоги до них. Виходячи з цього, спробуємо визначити професійні властивості та якості, уміння і навички, загальні психологічні характеристики, що забезпечують високий рівень практичної реалізації логопедом інтеграції медико-психологічних і педагогічних знань. При розробці професіограми логопеда ми спиралися на професійно значущі риси його особистості представлені в дослідженні Ю. Пінчук і визначені експериментальним шляхом. Вони являють собою якісні характеристики, що були виведені на підставі результатів комплексного обстеження працюючих фахівців і майбутніх логопедів. У дослідженні Ю Пінчук провідними якостями особистості логопеда визначені: *особистісно-етичні*, що передбачають наявність почуття обов'язку і громадянської відповідальності, гуманізм, щирсердя,

толерантність, уважність, доброзичливість, свідоме ставлення до праці і дисциплінованість, вимогливість, принциповість, скромність, товарииськість, об'єктивність, самокритичність, високу моральну культуру, оптимізм, артистизм, загальну ерудованість, терплячість і наполегливість; *індивідуально-психологічні* – широта і глибина пізнавальних інтересів, гнучкість, ясність і критичність розуму, висока пізнавальна активність, потреба в самоактуалізації, позитивна Я-концепція, винахідливість, емоційна чуйність та стійкість, розвинутий мовленнєвий слух; довгочасна пам'ять, гнучкість, спостережливість, воля, великий обсяг і розподіл уваги, культура темпераменту, об'єктивна самооцінка; *педагогічні* – високий рівень професійно-педагогічної підготовки, інтерес до професійної діяльності, любов до праці і до дітей, емпатія, бажання допомогти людям з вадами мовлення їх позбутися, дотримання правил деонтології, педагогічний такт, педагогічне мислення, педагогічна інтуїція; професійно-педагогічна працездатність, прагнення до науково-педагогічної творчості, висока культура мовлення (фонетична чіткість, емоційність, експресія, змістовність і виразність мовлення), почуття гумору [4, с. 129].

Активну участь у складанні професіограми логопеда в результаті інтегративної підготовки пропонувалося взяти учасникам експериментального дослідження. Цей вид діяльності був складовою частиною виявлення та формування рефлексивно-оцінних умінь і навичок логопедів. Створена професіограма слугувала певним зразком-орієнтиром для активізації рефлексивної діяльності логопеда, саморозвитку та стимуляції його творчої активності в інтегративній діяльності та корекціо-педагогічному прогнозуванні. Так, серед визначальних рекомендацій щодо корекційної діяльності успішного логопеда були визначені такі шість основних характеристик: гуманістична особистісно зорієнтована позиція логопеда (визнання людини як абсолютної цінності, толерантність, духовна світоглядна спрямованість, доброзичливість та милосердя, орієнтація на позитивне в дитині); сформованість інтегративного мислення (компетентність у корекційно-педагогічній діяльності; розвиненість інтегративного мислення; сформованість інтегративних медико-психологічних і педагогічних знання, вміння та навички діагностичної, пропедевтичної, абілітаційної, реабілітаційної, консультативно-просвітницької і корекційної роботи з різною категорією дітей); стресостійкість (вміння реалізувати засоби та технології самотерапії у особистісному розвитку і самостановленні та професійній діяльності); комунікативна активність та врахування особливостей взаємодії з вихованцем (довіра, стриманість, дипломатичність, повага); адекватність самооцінки (розвиток рефлексивного мислення, прагнення до самоаналізу та професійного саморозвитку); емоційно-вольові характеристики: чутливість, упевненість у собі та своїх професійних діях, емоційна стійкість, адекватність невербальної поведінки (як наслідок високої розвиненості самоконтролю), розвинена емпатія, альтруїстичні переживання педагога по відношенню до дітей.

Відтак, за результатами експериментального дослідження визначено, що морально-етичні характеристики спонукають людину до професійної рефлексії та забезпечують психологічний комфорт у процесі корекційної роботи.

Обов'язковим елементом у визначенні ступеня сформованості професійної підготовки та готовності студента до інтегративної професійної діяльності (за рефлексивно-оцінним критерієм) стає сформованість його ціннісного ставлення до власної особистості та особистості дитини. Ціннісне ставлення до людини як об'єкта корекційно-педагогічного впливу ґрунтується на вихідній тезі про людину як абсолютну цінність та найвищу субстанцію. «Ціннісне ставлення до людини має розглядатися як особливий аспект гуманізації відносин, оскільки людина, що є їхнім суб'єктом, сама стає головною цінністю й безпосереднім об'єктом їхньої взаємодії» [2, с. 990]. Стратегічними напрямками розвитку ціннісного ставлення педагога у структурі його корекційно-педагогічної діяльності визначаються: постійне дотримання гуманістичних принципів, норм і вимог у взаєминах із вихованцями; альтруїстичний характер переживань і почуттів логопеда по відношенню до дітей; визнання потреб та інтересів дитини, її права на позитивне волевиявлення; орієнтація на позитивні риси особистості; здатність до самовдосконалення; віра в успішність корекційно-педагогічної роботи; доброзичливість, довіра, співчуття, співпереживання, своєчасна допомога учневі, доброчесність і милосердя; переживання глибокого задоволення від роботи та піклування про дітей; високий рівень емпатії.

Таким чином, розвинене ставлення до іншої людини як цінності в критеріальному вимірі стану сформованості професійної підготовки логопедів та готовності педагога до корекційної діяльності означає, *по-перше*, прагнення і здатність логопеда до емпатії (співпереживати дитячій радості й горю, успіхам й невдачам тощо); *по-друге*, сприйняття дитини такою, яка вона є, бажання логопеда зрозуміти дитину та її відчуття й переживання; *по-третьє*, всіляке сприяння педагогом досягненню вихованцем значущих цілей у повсякденній корекційній діяльності.

При виділенні показників сформованості рефлексивно-оцінного компоненту професійної підготовки логопедів ми виходили з того, що ціннісні орієнтації особистості визначаються як «вибіркова, відносно стійка система спрямованості інтересів і потреб особистості, зорієнтована на певний аспект соціальних цінностей» [1, с. 357]. Формування цих якостей відбувається в процесі професійного становлення, активної участі у самоосвіті, самовдосконаленні та самовихованні.

Відтак, рефлексивно-оцінний критерій професійної підготовки логопедів ми представляємо як сукупність двох компонентів: *корекційно-рефлексивного* та *рефлексивно-ціннісного*. Відповідно визначаються три групи показників рефлексивно-оцінного критерію, а саме:

– готовність до професійного самоаналізу знань у корекційно-педагогічному процесі (здатність до концептуального аналізу та інтерпретації корекційного процесу в широкому соціокультурному контексті, висока оцінка особистісного в процесі засвоєння знань та їх реалізації у корекційній діяльності; демонстрування навичок самоаналізу власних творчих та інноваційних потенціалів – самооцінки здібності до корекційної діяльності, здатності до саморозвитку, професійного самовдосконалення);

– здатність до рефлексії корекційно-педагогічної діяльності та прагнення до професійного саморозвитку (здатність до цілісності і повноти сприйняття корекційного процесу – відображення у свідомості реципієнта об'єкта пізнання як перцептивного системного утворення, що складається із взаємодіючих між собою перцептивних частин і має особливі інтегративні властивості та взаємовідношення; – осмислення і переосмислення суб'єктом корекційно-педагогічного досвіду, самоаналіз і самооцінка особистістю логопеда власної свідомості, самоусвідомлення корекційних проблем і перспектив духовного збагачення і професійного самовдосконалення, що відбувається у різних видах рефлексії (інтелектуальній, комунікативній, тотальній) і на її декількох рівнях (раціональному, діалогічному, критичному, діяльнісному, перетворювальному) з метою самопізнання, самореалізації, самопроекування системи життєвих і професійних відносин; задоволеність під час логопедичних занять як самим процесом оволодіння корекційною діяльністю, так і її результатами; виявлення зацікавленості до цього аспекту професійної підготовки; засвідчення високого ступеня самостійності у виконанні професійних завдань; бажання якомога повнішого розвитку здібності до інтеграції знань у корекційній діяльності; вміння взяти на себе відповідальність за результати корекційної діяльності);

– обґрунтованість і розвиток ціннісного ставлення до особистості дитини (глибина розуміння сутності корекційно-педагогічного процесу – вбачається в осмисленні об'єктивної корекційної дійсності, взаємопроникненні корекційно-пізнавального універсуму і внутрішнього світу особистості; мисленнєве відтворення корекційно-пізнавального універсуму в єдності його явищ і процесів через ототожнення суб'єктивних асоціацій, концепцій, оцінок, інтерпретацій з об'єктивною корекційно-педагогічною реальністю; досконалість передачі ціннісного ставлення до сутності корекційно-педагогічного процесу, виявлення значення переживань (суб'єктивних і об'єктивних), глибинне проникнення в корекційно-педагогічну дійсність та її критичне осмислення; прагнення і здатність педагога співпереживати дитячій радості й горю, успіхам і невдачам; бажання вчителя зрозуміти дитину та ті відчуття, що вона переживає; всіляке сприяння логопедом досягненню вихованцем значущих цілей у повсякденній корекційній діяльності).

До експериментального дослідження було залучено 1052 студента та магістранта очного та заочного відділень, а також 136 педагогів-слухачів логопедів що навчались на курсах підвищення кваліфікації. На

основі визначених показників *рефлексивно-оцінного* критерію та за допомогою підібраних організаційних форм і методів діагностування були визначені рівні (високий, достатній, середній і низький) сформованості зазначеного компоненту професійної підготовки логопедів. Результати сформованості рефлексивно-оцінної діяльності представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл учасників за рівнями рефлексивно-оцінної діяльності (%)

Учасники експерименту	Розподіл учасників за рівнями сформованості рефлексивно-оцінної діяльності (%)			
	Високий	Достатній	Середній	Низький
Експериментальні групи (1052 осіб)	3,7 (39)	5,9 (62 осіб)	23 (242 осіб)	67,4 (709 осіб)

Аналіз отриманих експериментальних даних свідчить про переважно низький 67,4% (709 осіб) рівень сформованості рефлексивно-оцінної діяльності. Лише 3,7% (39 осіб) мають високий, 5,9% (62 особи) – достатній та 23% (242 особи) – низький рівні сформованості зазначеної діяльності.

Результати дослідження серед логопедів спеціальних і загальноосвітніх навчальних закладів виявились наступними: понад 70% освітян мають середній (33,8%) і низький (39%) рівні сформованості рефлексивно-оцінної діяльності. Високий виявлено лише у 5,1% (7 осіб), а достатній – 22,1% (30 осіб) (див. табл. 2).

Таблиця 2

Рівні сформованості рефлексивно-оцінної діяльності (%)

Групи логопедів за стажем роботи (вибірка логопедів 136 осіб)	Розподіл логопедів за рівнями сформованості рефлексивно-оцінної діяльності (%)			
	Високий	Достатній	Середній	Низький
до 5 р. (22 осіб)	4,5 (1)	4,5 (1)	50 (11)	41 (9)
до 10 р. (56 осіб)	1,8 (1)	42,9 (24)	19,6 (11)	35,7 (20)
до 15 р. (20 осіб)	5(1)	5 (1)	50 (10)	40 (8)
до 20 р. (23 осіб)	8,7 (2)	8,7 (2)	26 (6)	56,6 (13)
понад 20 р. (15 осіб)	13,3 (2)	13,3 (2)	53,3 (8)	20 (3)
Усього	5,1 (7)	22,1 (30)	33,8 (46)	39 (53)

Аналіз результатів експерименту уможливив висновок про доцільність спеціального навчання майбутніх і працюючих логопедів, спрямованого на підвищення рівня рефлексивно-оцінної діяльності з урахуванням особливостей та потенційних можливості майбутніх фахівців. Отже, *рефлексивно-оцінна* діяльність пов'язана з узагальнюючо-підсумковою діагностикою рівня сформованості необхідних знань, умінь та навичок майбутнього логопеда, що складають сутність його професійної компетентності та світогляду педагога-гуманіста, як основи ефективності корекційно-педагогічного процесу. Проявляється у сформованості оцінного ставлення логопеда до корекційної діяльності, визначенні цінності професійної діяльності, її концептуальному осмисленні, інтерпретації її як соціокультурного феномену. Перспективу подальшого

дослідження вбачаємо у розробці технологій інтегративного навчання з урахуванням рефлексивно-оцінного компоненту.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устинович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с. ; **2. Енциклопедія освіти** / [гол. редактор В. Г. Кремень] / Акад. пед. наук України. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. ; **3. Кулюткин Ю. Н.** Личность : внутренний мир и самореализация / Ю. Н. Кулюткин, Г. С. Сухобская – М. : Просвещение, 1996. – С. 49 – 61. ; **4. Пінчук Ю. В.** Система професійної компетентності вчителя-логопеда : дис. ... канд.. пед. наук : 13.00.03 / Пінчук Юлія Володимирівна. – Київ, 2005. – 220 с.; **5. Психолого-педагогический словарь** / [сост. Е. С. Рапацевич]. – Минск : Современ. слово, 2006. – 928 с.; **6. Современный словарь иностранных слов.** – М. : Русский язык, 1992. – 740 с. ; **7. Федій О. А.** Теорія і практика підготовки педагогів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Федій Ольга Андріївна. – Полтава, 2010. – 500 с. ; **8. Философский энциклопедический словарь** / гл. ред. : Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М. : Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.

Spysok vykorystanyh dzerel

1. Goncharenko S. U. Ukrayinskiy pedagogichniy slovník / Semen Ustinovich Goncharenko. – K. : LibId, 1997. – p. 376 (ukr).; **2. Entsiklopediya osviti** / [gol. redaktor V. G. Kremen] / Akad. ped. nauk Ukrayini. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – p. 1040 (ukr). ; **3. Kulyutkin Yu. N.** Psihologicheskie osobennosti deyatelnosti uchitelya : myshlenie uchitelya / Yu. N. Kulyutkin. – M. : Pedagogika, 1990. – p. 7 – 26. (rus). ; **4. Pinchuk Ju. V.** Systema profesijnoi' kompetentnosti vchytelja-logopeda : dys. ... kand.. ped. nauk : 13.00.03 / Pinchuk Julija Volodymyrivna. – Kyi'v, 2005. – p. 220 (ukr). ; **5. Psihologo-pedagogicheskij slovar'** / [sost. E. S. Rapacevich]. – Minsk : Sovrem. slovo, 2006. – p. 928 (rus). ; **6. Sovremennyiy slovar inostrannyih slov.** – M. : Russkiy yazyk, 1992. – p. 740 (rus). ; **7. Fedij O. A.** Teorija i praktyka pidgotovky pedagogiv do vykorystannja zasobiv estetoterapii' u profesijnij dijal'nosti : dys. ... doktora ped. nauk : 13.00.04 / Fedij Ol'ga Andrii'vna. – Poltava, 2010. – p. 500 (ukr). ; **8. Filosofskiy entsiklopedicheskij slovar** / gl. red. : L. F. Ilichev, P. N. Fedoseev, S. M. Kovalev, V. G. Panov. – M. : Sovetskaya entsiklopediya, 1983. – p. 840 (rus).

Natalia Pakhomova. Condition of formation of reflective and evaluative component of the integration professional training of future speech therapists. The article reveals the essence of the concept of "integration". Characterized reflexive and evaluation activity as a basis for integrative professional training of speech therapists. Discussed qualitative and quantitative indicators of formation of reflexive evaluation criteria of integration medical, psychological and pedagogical training. Reflexive and

evaluation criterion of professional training speech therapists presented as a set of two components: a correction-reflective and reflexive and value. Condition of formation of reflective and evaluative component of integrative professional training of future working speech therapists are studied. Results of the study revealed that the vast majority of students have a low level, and speech therapists - low and medium levels. Professiogram of speech therapist are analyzed. Qualitative characteristics of the person are identified. It was established that the moral and ethical characteristics motivate the person to professional reflection and provide psychological comfort during the corrective work. Experimentally studied the state of formation of reflexive and evaluation criterion of integration components professional training of speech therapists and identified the levels. Particular attention is paid to the identification and characteristic of the conditions of organization of the integration components of training in conditions of higher educational institution. The need to promote the positive orientation of the expected results and success of correctional work is presented.

Key words: integration of medical, psychological and educational components, reflection, evaluation, measures and indicators of formation of integrative knowledge, training of speech therapists.

Отримано 19.02.2015 р.

УДК 376-056.064

Ю.В. Пінчук
yulia.pinchuk@gmail.com

НАУКОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ФОНЕМАТИЧНОГО АНАЛІЗУ СЛОВА У ДІТЕЙ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ

Pinchuk Y. Scientific basis for the formation of the skill of word phonemic analysis in children with speech disorders / Y. Pinchuk. // Actual problems of the correctional education: Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Issue 5.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 227–238

Ю.В. Пінчук. Наукові засади формування навички фонематичного аналізу слова у дітей з вадами мовлення. У статті зазначається, що від усвідомлення звуко-складової будови слова залежить не тільки загальний і мовленнєвий розвиток дитини –